

Oplegnotitie

bij rapportages:

'Toekomstige narratieven rondom waterveiligheid in 2100' en
'Systeemrandvoorwaarden 2100'

als onderdeel van het Raamwerk Waterveiligheidslandschappen

Deze oplegnotitie vergezelt twee rapporten die opgesteld zijn in het kader van de ontwikkeling van het concept Waterveiligheidslandschappen, namelijk *'Toekomstige narratieven rondom waterveiligheid in 2100, onderdeel van Raamwerk Waterveiligheidslandschappen'* (Reframing Studio, 2022) en *'Systeemrandvoorwaarden 2100, onderdeel van Raamwerk Waterveiligheidslandschappen'* (Deltares, 2022). Deze notitie schetst de context van beide rapporten en hun onderlinge samenhang.

1 Aanleiding en achtergrond

In Nederland proberen we steeds meer anticiperend en slim overstromingsrisico's te beheersen. Toch is de verwachting dat er op termijn knelpunten ontstaan door effecten van klimaatverandering en veranderingen in het natuurlijke systeem. Bovendien is beschikbare ruimte schaars, en zijn onze ruimtelijke opgaven groot en divers. Hierdoor staan de vaak mono-functionele waterveiligheidsopgaven geregeld op gespannen voet met andere ruimtevragers zoals de energietransitie, woningbouwopgave, of de ontwikkeling van een duurzaam en vitaal landelijk gebied. Daarnaast zal de samenleving zoals we die nu kennen veranderen. Om die reden moeten we nu nadenken over de hoe de maatschappij en ons land er in de toekomst uitziet. Welke waarden zijn nu belangrijk, hoe ontwikkelen de trends in die waarden en welke vinden we op termijn belangrijk, en hoe kunnen we daar nu op voorsorteren en op anticiperen?

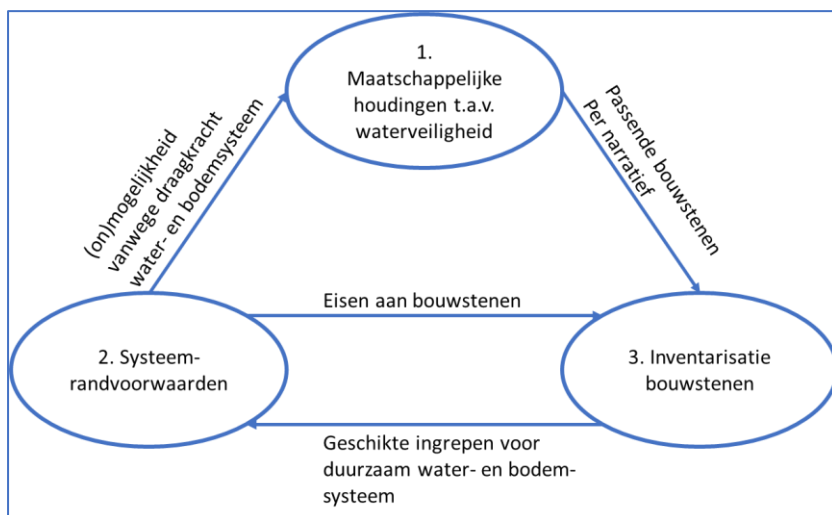
Met het concept Waterveiligheidslandschappen wordt een gebiedsgerichte en toekomstgerichte manier van denken geïntroduceerd om enerzijds een waterveilige omgeving te creëren en anderzijds optimaal aan te sluiten bij maatschappelijke, ruimtelijke en klimaatontwikkelingen. Essentieel hierbij is het redeneren vanuit toekomstige maatschappelijke waarden: niet alleen de fysische omstandigheden veranderen, maar ook de maatschappij ziet er over lange termijn anders uit dan nu. Met deze denk- en werkwijze proberen we los te komen van het vanuit de huidige context alsmaar verder optimaliseren van bestaande oplossingen, maar juist nieuwe oplossingsrichtingen te vinden die passend zijn bij de toekomstige context.

2 Ontwikkeling concept Waterveiligheidslandschappen

In de eerste huidige fase van de ontwikkeling van het concept wordt een Raamwerk voor Waterveiligheidslandschappen ontwikkeld. Hiertoe wordt de toekomstige context van waterveiligheid in 2100 verkend. Dit bestaat enerzijds uit het in kaart brengen van de mogelijke diversiteit aan maatschappelijke houdingen ten aanzien van waterveiligheid, en anderzijds uit het inzichtelijk maken van toekomstige systeemrandvoorwaarden vanuit het waterveiligheid.

Deze verkenning komt overeen met de beantwoording van twee van de drie kennisvragen die centraal staat in deze fase:

- 1) Welke houdingen vinden we met betrekking tot waterveiligheid nu en in de toekomst?
- 2) Met welke systeemrandvoorwaarden (vanuit water en bodem) moeten we rekening houden?
- 3) Welke bouwstenen voor Waterveiligheidslandschappen zijn er nu al bekend?

Figuur: Kennisvragen voor opstellen Raamwerk Waterveiligheidslandschappen

3 Producten in huidige fase van conceptontwikkeling

Elk van kennisvragen die verkend worden in deze eerste fase van het opstellen van een Raamwerk voor Waterveiligheidslandschappen resulteert in een eigen product.

Centrale kennisvraag:	Document:	Inhoud:	Uitvoering:
Houdingen ten aanzien van waterveiligheid?	'Toekomstige narratieven rondom waterveiligheid in 2100, als onderdeel van het Raamwerk Waterveiligheidslandschappen' (Reframing Studio, 2022) 	Middels het toepassen van een Vision in Design-aanpak op maatschappelijke thema's zijn mogelijke toekomstige houdingen (narratieven) ten aanzien van waterveiligheid in beeld gebracht, inclusief wat mogelijke consequenties zijn van deze houdingen voor waterveiligheidsoplossingen.	Onderzoek uitgevoerd in het kader van programma Kennis voor Keringen, door Reframing Studio i.s.m. Deltares en RWS/WVL

Centrale kennisvraag:	Document:	Inhoud:	Uitvoering:
Systeemrandvoorwaarden waterveiligheid?	'Systeemrandvoorwaarden 2100, als onderdeel van het Raamwerk Waterveiligheidslandschappen' (Deltares, 2022) 	In dit rapport wordt inzichtelijk gemaakt hoe binnen verschillende omgevingstypen het water- en bodemsysteem reageert op met name klimaatverandering. Dit levert randvoorwaarden op vanuit het natuurlijk systeem voor de ontwikkeling toekomstige Waterveiligheidslandschappen.	Eerste verkenning vindt plaats in het kader van SITO, door Deltares, i.s.m. Reframing Studio en RWS/WVL. Doorontwikkeling in TKI-project en HWBP K&I-agenda.
Bouwstenen voor Waterveiligheidslandschappen	In uitvoering	Wiki met mogelijke bouwstenen voor Waterveiligheidslandschappen.	Verkenning wordt uitgevoerd in het kader van SITO, door Deltares, met doorloop in 2023

4 Context en duiding

In de ontwikkeling van het concept Waterveiligheidslandschappen worden vooralsnog drie stappen voorzien:

- Fase A: Ontwikkeling van een raamwerk voor Waterveiligheidslandschappen;
- Fase B: Algemene raamwerk vullen met bouwstenen/oplossingsrichtingen voor verschillende omgevingstypes. Hierbij wordt steeds gezocht naar het regionaal dominant narratief, dan naar het wenselijk narratief, om vervolgens binnen de mogelijkheden van het water- en bodemsysteem tot passende bouwstenen en transitiepad te komen waarmee een Waterveiligheidslandschap kan worden opgebouwd.
- Fase C: Toepassing in trajectaanpak, (voor)verkenningen en Integrale Scopebepaling Waterveiligheidsopgaven (RWS-Ontwerpt, 2020); blijvend verrijken van aanpak en bouwstenen op basis van ervaringen en kennis.

De in deze oplegnotie benoemde producten zijn onderdeel van Fase A. Zij vormen de basis voor verdere uitwerking en doorontwikkeling van het raamwerk voor Waterveiligheidslandschappen in o.a. het LWV TKI-project 'www.waterveiligheidslandschappen' (gericht op drie concrete pilotgebieden), en in het project waterveiligheidslandschap Zwolle binnen de Kennis & Innovatie-agenda van HWBP. Het is de bedoeling om ze in te zetten volgens de lijn: Welke ingrepen zijn passend en bij welke narratief horen ze? Gezien de consequentie van de resulterende dominanten houdingen, wat zou wenselijk zijn? Wat is hier mogelijk vanwege de draagkracht van water- en bodemsysteem? Welke ingrepen hebben dan de voorkeur, en in welke volgorde?

Oplegnotie bij rapportages:
'Toekomstige narratieven rondom waterveiligheid in 2100' en 'Systeemrandvoorwaarden 2100'
als onderdeel van het Raamwerk Waterveiligheidslandschappen

Er is bij de uitvoering aansluiting gezocht bij bestaande kennisontwikkelingstrajecten. Zo heeft het rapport 'Systeemrandvoorwaarden 2100' gebruik gemaakt van en voortgebouwd op recente ontwikkelingen en beleidsrapportages op het gebied van 'Water en bodem sturend'. Tevens is kennis opgebouwd vanuit het Kennisprogramma Zeespiegelstijging ontsloten ten behoeve van de in kaart gebrachte systeemrandvoorwaarden. Wezenlijk verschillend met andere trajecten is dat de verkenningen in het kader van Waterveiligheidslandschappen de toekomstige context en maatschappelijke, economische en sociale waarden als vertrekpunt nemen bij het zoeken naar een invulling van een veilig en waardevol Nederland.